

zawarta w art. 32, mówi, że przez produkty rolne należy rozumieć „plody ziemi, produkty pochodzące z hodowli i rybołówstwa, jak również produkty pierwszego przetworzenia, które pozostają w bezpośrednim związku z tymi produktami”. Dalsze artykuły określają wspólną organizację rynku, koordynację wysiłków w zakresie badań i kształcenia zawodowego oraz ustalają zasady konkurencji¹.

Wspólna Polityka Rybołówstwa swoją samodzielność uzyskała dzięki ewolucji oraz rozszerzaniu Wspólnoty na przełomie lat. Dzięki integracji państw europejskich, a szczególnie ujmując, gdy liczba państw członkowskich sukcesywnie wzrastała, kluczowe aspekty dla rybołówstwa także zmieniały swoje położenie. Analogicznym rozwiązaniem, które miało ujednoczyć stosowaną strategię, rozwiązania prawne, było wprowadzanie zmian dotyczących polityki rybołówstwa dla całej Unii Europejskiej.

Wspólna polityka rybołówstwa oznaczała jednolite zasady dla wszystkich państw członkowskich, regulowane przez instytucje Unii Europejskiej poprzez akty prawne oraz rozporządzenia. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady nr 2371/2002 w sprawie ochrony równoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa, rozwinięcie formalno-prawne brzmi, iż wspólna polityka rybołówstwa to unijna polityka dotycząca rybołówstwa i akwakultury. Aby w pełni zrozumieć istotę polityki rybołówstwa, należałoby także rozwinąć podstawową definicję, która stanowi nieodłączny element spójny, a mianowicie rybołówstwo.

Termin rybołówstwo, rybactwo jest nader często niewłaściwie interpretowany i stosowany. Jest to termin w aspekcie właściwego tłumaczenia. Należy również zaznaczyć, iż termin rybactwo, nie jest terminem tożsamym z definicją rybołówstwa. Rybactwo obejmuje znacznie szerszy obszar, w którym zawiera się rybactwo morskie i rybactwo śródlądowe. Zaś w tych obu terminologiach wyodrębnia się rybołówstwo morskie oraz akwakulturę². Ustawa o rybołówstwie zawiera różnorodne terminy dotyczące sektora tej gałęzi gospodarki. Termin definiowany jako rybołówstwo dotyczy skupu lub przetwórstwa na morzu organizmów morskich, połowów organizmów morskich w celach naukowo-badawczych, szkoleniowych albo sportowo-rekreacyjnych, zarybianie oraz chów lub hodowlę ryb i innych organizmów morskich³. Zaś rybołówstwo morskie zgodnie z ustawą jest to połow organizmów morskich w morzu w celach zarobkowych⁴. Termin wspólnotowy rybołówstwa obejmuje działalność związaną z produkcją, przetwarzaniem i obrotem produktami rybołówstwa, o których mowa w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 104/2000 z dnia 17 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury⁵.

Początkowo polityka unijna wobec sektora rybołówstwa obejmowała swym zasięgiem rozwój i rentowność flot państw europejskich, jak również zapewnienie konsumentom wysokiej jakości produktów żywnościowych. Reforma z 2002 roku określiła pewien schemat wspomagający sektor rybołówstwa, w którym zostały zawarte wytyczne dotyczące zrównoważonego badania żywych zasobów

¹ Art. 34, art. 35, art., 36 Traktat o UE.

² Wawrzyniak I., Wrona J., Sudyk A., *Rybactwo jako ważny element zrównoważonej działalności o charakterze rolniczym – rozwój rybactwa śródlądowego w Polsce w kontekście obowiązujących i projektowanych regulacji UE*, MRiRW.

³ Art. 2, Ustawa z dnia 19 lutego 2004 roku o rybołówstwie, Dz. U. z dnia 14 kwietnia 2004 r.

⁴ Art. 2, Ustawa z dnia 19 lutego 2004 roku o rybołówstwie, Dz. U. z dnia 14 kwietnia 2004 r.

⁵ (Dz.Urz. UE L 17 z 21.01.2000r. ze zm.).

wodnych oparty na zasadach zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, ostrożnego i racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych⁶.

Obecny kształt reformy związanej ze Wspólną Polityką Rybołówstwa oscyluje wokół aspektów środowiskowych związanych z ławicami gatunków ryb, które stanowią niezbędny element sektora. Ochrona oraz doprowadzenie równowagi w łowiskach, stadach ryb, to jeden z najważniejszych priorytetów unijnej polityki wobec państw członkowskich.

Reforma Wspólnej Polityki Rybołówstwa nie jest pierwszym krokiem wprowadzającym pewne zasadnicze zmiany w funkcjonowaniu polityki rybołówstwa państw członkowskich Unii Europejskiej. Zmiany mające za zadanie reformowanie kształtu Wspólnej Polityki Rybołówstwa miały miejsce już od 1983 roku, kiedy to Rada przyjęła Rozporządzenia nr 170/83 i nr 171/83⁷. Rozporządzenia określały środki związane z gospodarowaniem zasobami ryb, której podstawą były kwoty oraz dopuszczalne połowy. Unormowano również kwestię związaną ze strefą ekonomiczną. Kolejnym dokumentem, który stanowił następny punkt odniesienia do polityki wspólnotowej z zakresu rybołówstwa było rozporządzenie (EWG) nr 3760/92 przyjęte przez Radę w 1992 roku⁸. Dokument ten regulował sytuację i wyznaczał schemat działania aż do reformy, mającej miejsce w 2002 roku. Środki zastosowane zarówno w rozporządzeniach oraz wprowadzone reformą z 2002 roku, miały doprowadzić do zachowania równowagi między możliwościami połowowymi, a zdolnością połowową państw członkowskich. Wcześniejsze uregulowania nie spełniły postawionego celu, zatem też reforma wchodząca z dniem 1 stycznia 2003 roku stała się progiem konkretnych ewolucji w polityce rybołówstwa, która zawierała szeroki wymiar legislacyjny, wprowadzając trzy rozporządzenia przyjęte w grudniu 2002 roku przez Radę. Nowy cel, który miał być osiągnięty, dotyczył ustanowienia szczegółowych zasad i uzgodnień dotyczących pomocy strukturalnej Wspólnoty w sektorze rybołówstwa⁹, zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa¹⁰ oraz ustanowienia środków na złomowanie statków rybackich¹¹. Zadaniem reformy z 2002 roku było wprowadzenie zmian, które miały zredukować wciąż pojawiające się nieprawidłowości, zarówno związane ze strategią dotyczącą zarządzania połowami w państwach członkowskich, czy z prowadzeniem polityki oraz podejmowaniem decyzji krótkotrwałych związanych z tym sektorem gospodarki. Zauważony został problem ochrony środowiska ściśle związany z zarządzaniem w sektorze rybołówstwa. Wprowadzono także ograniczenie w postaci nakładu połowowego, który to miał zrównoważyć i zapobiec przełowieniu zasobów oraz poprawić stan stad. W najprostszy sposób tłumaczony jest jako ograniczenie w ilości dni wypływania statku w morze. Rozporządzenie Rady z 2002 roku nakład połowowy definiuje jako „rezultat zdolności oraz działalności statku rybackiego; w przypadku grupy statków jest to suma nakładu połowowego dla wszystkich statków w tej grupie”¹². Zgodnie z art. 3, pkt. h

⁶ Art. 174, TWE.

⁷ OJ L 24 z 27 stycznia 1983 r., s. 1-13, 14-29.

⁸ Dz.U. nr L 389 z 31.12.1992.

⁹ Rozporządzenie (WE) nr 2369/2002.

¹⁰ Rozporządzenie ramowe (WE) nr 2371/2002.

¹¹ Rozporządzenie (WE) nr 2370/2002.

¹² Rozporządzenie Rady (WE) NR 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r (Dz.U. L 358 z 31.12.2002, Rozporządzenie s. 59).

Rozporządzenia podstawowego¹³ nakład połowowy to zdolność połowowa mnożona przez działalność połowową. Zdolność połowowa mierzy się pod względem wielkości jednostek (pojemność brutto statku) lub mocy silników (kW), czyli jednostek, które posiadają licencję. Zaś najbardziej przyjętym sposobem mierzenia działalności połowowej jest sumowanie liczby dni spędzonych przez statek na morzu.

Wszystkie te inicjatywy miały przyczynić się do poprawy sytuacji sektora rybołówstwa, wprowadzić zmiany, które na trwałe wpisałyby się w dalszy rozwój prowadzenia polityki rybołówstwa. Wprowadzono wieloletnie plany związane z zarządzaniem zasobami ryb, których zatwierdzenie miało miejsce w czasie późniejszym, tj. w 2004 roku, po wdrożeniu założeń reformy. Polegały one na umiejętnym stosowaniu tej metody zarządzania w europejskich zasobach połowowych. Przykładem są zasoby ryb w Morzu Północnym – sola i gładzica, czy dorsz w Morzu Bałtyckim. Wśród ważniejszych zmian wprowadzonych reformą należy także wymienić utworzenie Regionalnych Komitetów Doradczych (RAC – *Regional Advisory Council*), mających początkowo charakter instrumentu, by następnie uzyskać status instytucji. Ich rola opiera się na przekazywaniu opinii państw członkowskich związanych z sektorem rybołówstwa, czy aspektami dotyczącymi jego zarządzania. Stanowią doskonałą płaszczyznę wzajemnej wymiany doświadczeń, budowania relacji między społecznością naukową a przemysłem rybołówstwa. Aktualnie jest 7 funkcjonujących Regionalnych Komitetów Doradczych: ds.: Morza Północnego, Zasobów Pelagicznych, Wód Północno-Zachodnich, Morza Bałtyckiego, Floty Pełnomorskiej, Wód Południowo-Zachodnich oraz ds. Morza Śródziemnego. RAC ds. Morza Bałtyckiego ustanowiony został w 2006 roku. Członkowie Regionalnego Komitetu Doradczego ds. Morza Bałtyckiego pochodzą z takich państw, jak: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Polska i Szwecja.

Po upływie kilku lat, tzn. po wdrożeniu zmian wprowadzonych reformą z 2002 roku, Wspólna Polityka Rybołówstwa nie osiągnęła nadal założonych efektów. Postępy dotyczące wymiaru gospodarczego, środowiskowego oraz społecznego związanego ze zrównoważonym zarządzaniem rybołówstwa nie zostały w pełni osiągnięte, zauważono wiele słabych stron funkcjonującego systemu.

W 2009 roku po raz kolejny zaczęła się dyskusja nad poprawą sytuacji związanej z prawidłową pracą Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Dyskusja, jaka została podjęta, dotyczyła problemów, które zostały ponownie przeanalizowane. Dotyczyła ona aspektów związanych z nadmierną zdolnością połowową floty oraz przełowienia, niskiego poziomu przestrzegania przepisów, które doprowadziły do nadmiernej eksploatacji ogromnej większości stad rybnych, zbyt niskiej rentowności i odporności na zmiany gospodarcze w przypadku znacznej liczby flot, niedostateczne włączenie problematyki ochrony środowiska do polityki, wysoki poziom odrzutów, czyli części ogólnego materiału organicznego pochodzenia zwierzęcego w danym połowie, którą z dowolnego powodu wyrzuca się lub wrzuca z powrotem

---

¹³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1954/2003 z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie zarządzania nakładem połowowym, odnoszącego się do niektórych obszarów i zasobów połowowych Wspólnoty i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2847/93 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 685/95 oraz (WE) nr 2027/95.

do morza¹⁴. Brak wiarygodnych danych do oceny wszystkich stad i flot, pogarszająca się sytuacja społeczności niektórych stref przybrzeżnych, które były zależne od połowów, oraz wciąż mało efektywny rozwój akwakultury w Unii Europejskiej stały się istotnymi aspektami, które wprowadziły natychmiastową potrzebę dokonania zmian w kierunku Wspólnej Polityki Rybołówstwa, uściślenia spójności prowadzonej polityki, wspierania środowiska i ekosystemów, a przede wszystkim objęcia lepszą protekcją żywych zasobów morza oraz wyeliminowania i zapobieganie stosowanie szkodliwej praktyki wrzucania złowionych niespełniających określonych kryteriów gatunków do morza.

Zauważenie problemu, który stał się również dysfunkcją prowadzonej polityki rybołówstwa obejmujący eliminację stosowania praktyki pozbywania się niepożądanych gatunkowo i wymiarowo ryb, to jeden z głównych priorytetów dokonania „rewolucji” Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Brak wprowadzenia regulacji w tym zakresie doprowadził do destrukcyjnej praktyki eliminacji niechcianych rozmiarowo i gatunkowo złowionych ryb, które stanowiły jedną czwartą wszystkich połowów w Unii Europejskiej. Prowadzona strategia doprowadziła do spadku efektywności gospodarowania zasobami.

Po przeanalizowaniu wielu propozycji rozwiązań bieżącej sytuacji Wspólnej Polityki Rybołówstwa nastąpiło ostateczne porozumienie oraz zgodność co do podjęcia zmian i ustanowienia nowych przepisów wdrażających plan nowej reformy rybołówstwa. Założenia wdrożenia zmian w prowadzonej Wspólnej Polityce Rybołówstwa będą dotyczyły przede wszystkim aspektów środowiskowych, związanych z odbudową poławianych gatunków, zagwarantowaniem działalności połowowej oraz związanej z rozwojem akwakultury, czy zobowiązania państw Unii Europejskiej do prowadzenia zrównoważonej polityki połowów (ustalenie kwot połowowych).

W czerwcu 2013 roku zostało osiągnięte porozumienie, dotyczące skonkretyzowania celów postępujących zmian w tym kierunku. Kompromis, który został ustanowiony między Parlamentem Europejskim a Radą, dotyczy ograniczenia przełowienia, jak to miało miejsce w latach poprzednich i aktualnie. Oprócz ambitnych planów związanych z poprawą sytuacji unijnego sektora rybołówstwa, nowym pomysłem jest utworzenie funduszu, mającego za zadanie wspierać społeczności nadmorskie w źródłach utrzymania, które są bardzo zróżnicowane, oraz udzielać wsparcia finansowego dla projektów opracowanych przez każde z państw członkowskich Unii Europejskiej. Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR) spełniałby rolę filaru wspierającego zreformowaną Wspólną Politykę Rybołówstwa. Oparty na czterech zasadniczych ramach: Inteligentnym, ekologicznym rybołówstwie, Inteligentnej, ekologicznej akwakulturze. Zrównoważonym rozwoju terytorialnym sprzyjającemu włączeniu społecznemu. Zintegrowanej polityce morskiej¹⁵. Przewidywane środki finansowe w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego 2014-2020 wynoszą 6,5 mld euro. Fundusz ten wprowadza również nowe zadania dotychczas niefinansowane z obowiązującego Europejskiego Funduszu Rybackiego 2007-2013. Oprócz bloków tematycznych obejmujących rybołówstwo morskie, śródlądowe,

¹⁴ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 28 marca 2007 r. w sprawie strategii na rzecz ograniczenia niepożądanych przyłówów i eliminacji odrzutów w rybołówstwie europejskim [COM(2007) 136 wersja ostateczna – nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym].

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

akwakultura, rozwój obszarów zależnych od rybactwa, Europejski Fundusz Morski i Rybactwa obejmie także zakres związany z rynkiem rybnym, kontrolą i egzekwowaniem, gromadzeniem danych, zintegrowaną polityką morską. Analizując poszczególne nowe bloki, które zakreśla EFMR, rynek rybny to udzielenie zarówno wsparcia dla producentów i zrzeszających ich organizacji, jak i dopłat do przechowywania produktów rybołówstwa. Kontrola i egzekwowanie obejmuje programy wymiany, szkolenia personelu państw członkowskich odpowiedzialnego za monitorowanie, kontrolowanie i nadzorowanie działalności połowowej; opracowanie systemów kontroli, technologii służących np. do transmisji danych. Gromadzenie danych związane jest z prowadzeniem monitorowania rybołówstwa przemysłowego i połowów rekreacyjnych, czy prowadzenia badań na morzu. Zintegrowana polityka morska ma zadanie prowadzenia ochrony środowiska morskiego ze zwróceniem uwagi na chronione obszary morskie, oraz wprowadzenia wspólnego mechanizmu wymiany informacji, które określi przez osiągnięcie zintegrowanego nadzoru morskiego¹⁶. Ogólny zarys projektu związanego z zatwierdzeniem wdrożenia Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego został przyjęty w lipcu br. na posiedzeniu Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa. Dzięki podjęciu takich kroków umożliwi to rozpoczęcie negocjacji trójstronnych pomiędzy Radą, Parlamentem Europejskim oraz Komisją Europejską. Planowane rozwinięcie „trilogów” przewidywane jest na październik 2013. Na posiedzeniu poruszone zostały także kwestie związane z wdrażaniem funduszy oraz kryteria przyporządkowania środków do sektorów rybactwa, tj. rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa. Została także omówiona część związana z możliwościami połowowymi, przypisanymi na rok 2014. Uwzględniono także polski postulat pozwalający uregulować zakres wsparcia finansowego. Wyraźnie określony warunek na prośbę Polski dotyczy definicji „rybaka” i „rybołówstwa śródlądowego”. Stanowi to nieodzowny element związany z Europejskim Funduszem Morskim i Rybactwa. Poprawki wdrażane do projektu Europejskiego Funduszu Rybackiego mają nastąpić na posiedzeniu plenarnym planowanym we wrześniu 2013 r. Początek wdrożenia zmian w polityce rybołówstwa ma nastąpić od 2014 roku.

Podsumowanie

Podsumowując opracowanie, autorka zwraca uwagę na najważniejsze aspekty oraz przeobrażenia Wspólnej Polityki Rybołówstwa Unii Europejskiej. W powyższej pracy podjęto próbę nakreślenia zmian dokonywanych w prowadzonej polityce rybołówstwa, ukazano istotę wpływu wdrażanych reform przez instytucje Unii Europejskiej na sektor rybołówstwa państw członkowskich UE oraz określono aktualną sytuację związaną z wdrażaniem zmian w polityce rybołówstwa i planowanym przyjęciem projektu nowego przedmiotu wspomaganego Reformą Polityki Rybołówstwa, jakim jest Europejski Fundusz Morski i Rybacki.

Materiał został usystematyzowany w kierunku przyjętych celów pracy, czyli wskazania zmian we Wspólnej Polityce Rybołówstwa oraz scharakteryzowania najważniejszych aspektów wprowadzania zmian poprzez reformy w polityce

¹⁶ Informacja w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego 2014-2020 (kwiecień 2013 r.), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

rybołówstwa. Praca została przygotowana głównie na podstawie obowiązujących unijnych aktów prawnych, wykorzystuje fragmenty opracowań monograficznych, dokumenty i opracowania przygotowane przez instytucje Unii Europejskiej oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Bibliografia

- Dz.U. L 358 z 31 grudnia 2002r. str. 59.
Art. 2, Ustawa z dnia 19 lutego 2004 roku o rybołówstwie, Dz.U. z dnia 14 kwietnia 2004 r.
Art. 34, art. 35, art., 36 Traktat o UE.
Dz. Urz. UE L 17 z 21.01.2000r. ze zm.
<http://ec.europa.eu/>.
<http://eur-lex.europa.eu/>.
<http://www.minrol.gov.pl>.
Informacja w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego 2014-2020 (kwiecień 2013 r.), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego z dnia 28 marca 2007 r. sprawie strategii na rzecz ograniczenia niepożądanych przyłówów i eliminacji odrzutów w rybołówstwie europejskim [COM(2007) 136 wersja ostateczna – nieopublikowany w Dzienniku Urzędowym].
Rozporządzenie nr 170/83 (OJ L24 z 27.01.1983r.).
Rozporządzenie (WE) nr 2369/2002.
Rozporządzenie (WE) nr 2371/2002.
Rozporządzenie nr 171/83.
Rozporządzenie nr 3760/92 – Dz. U. nr L 389 z 31 grudnia 1992r.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.
Rozporządzenie Rady (WE) 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002r.
Rozporządzenie Rady (WE) nr 1954/2003 z dnia 14 listopada 2003r. w sprawie zarządzania nakładem połowowym, odnosząc się do niektórych obszarów i zasobów połowowych Wspólnoty i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2847/93 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 685/95 oraz (WE) nr 2027/95.
Rozporządzenie Rady (WE) nr 1954/2003 z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie zarządzania nakładem połowowym, odnoszącego się do niektórych obszarów i zasobów połowowych Wspólnoty i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2847/93 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 685/95 oraz (WE) nr 2027/95.
Rozporządzenie ramowe (WE) nr 2370/2002.
Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 104/2000 z dnia 17 grudnia 1999r. w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury (Dz.Urz. UE L 17 z 21.01.2000r. ze zm.)
Wawrzyniak I., Wrona J., Sudyk A.: *Rybackość jako ważny element zrównoważonej działalności o charakterze rolniczym – rozwój rybackość śródlądowego w Polsce w kontekście obowiązujących i projektowanych regulacji UE*, MRiRW, 2012.